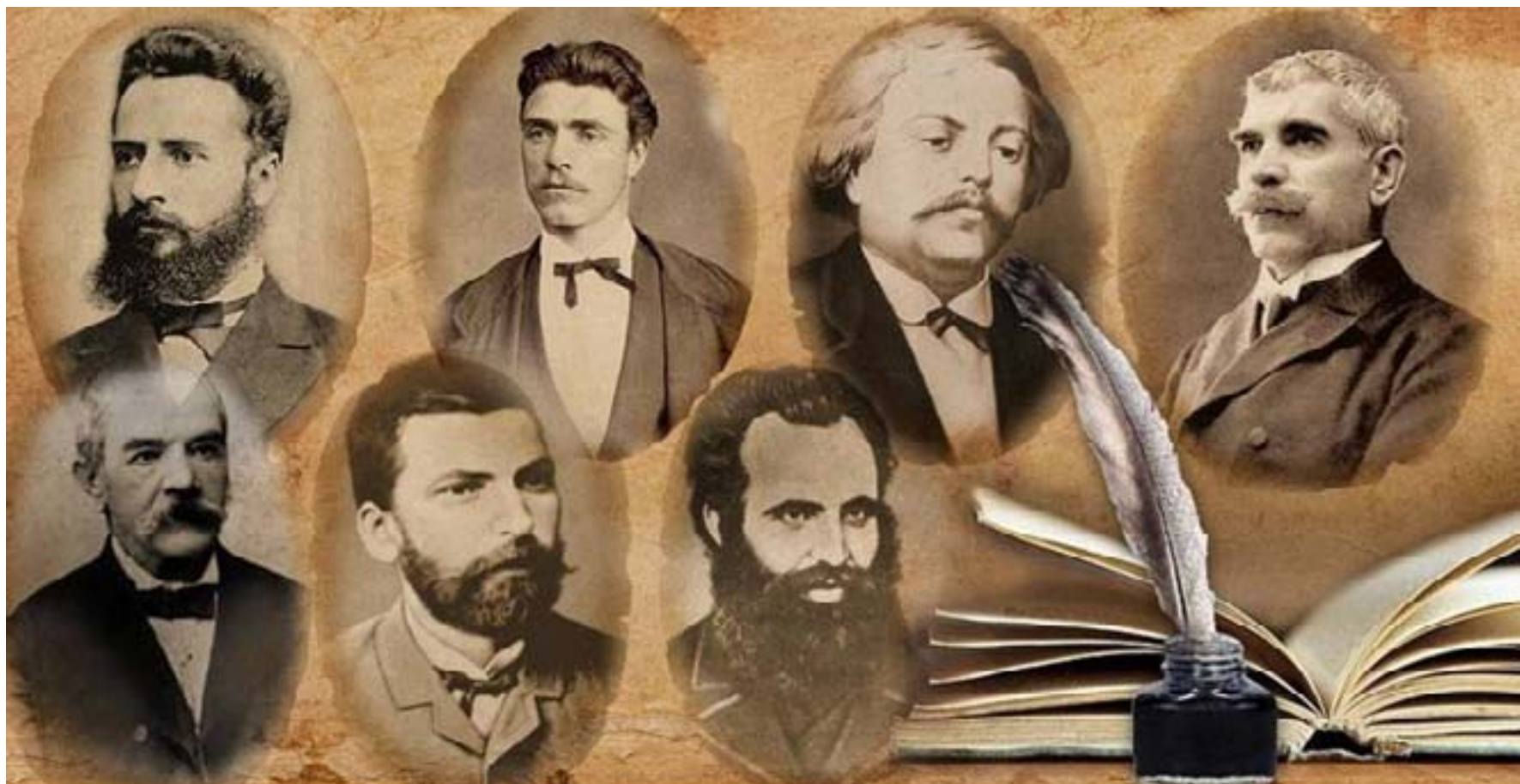

1 НОЕМВРИ - ДЕН НА НАРОДНИТЕ БУДИТЕЛИ

НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ КОНКУРС ЗА ПОЕЗИЯ „ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ” ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТО ИЗДАНИЕ

*I награда (статуетка „Златното яйце”
и отпечатване на дебютна стихосбирка)
Даница Ивова Христова, 18 г., Велико Търново*

наследство
вчера срещнах любимия си във влака
беше провесил глава през прозореца
заиграваше се със светлината
сякаш усещаше смъртта по-близо отвсякога.
днес срещам баща си в метрото
очите му шарят по всяка повърхност
като чужденец който е уверен
че все някой ще му помогне ако се изгуби.
утре ще срещна сина си на летището
последния път ми каза
че вечностите го натъжавали
не можел да пътува по море
затова се превръща в точка
на небесния булевард.

*II награда Мария Гетова, 22 г., София
Болница*

I зад два бели чаршафа
думите залепват за тавана
и се спускат към клепащите
кръвта изтича с мислите
оттатък нечия баба
пее народни песни
гони духовете,
за да не я е страх
смъртта влиза в стаята
и отминава
водата донася живота
като в приказките

2 възрастните дами вътре
носят едни и същи чехли
нямат време да ги купят
по-далеч от подлеза
от болница в болница
от кабинет до кабинет
отмерват останалото време
молят се някой
да върне стрелките назад
отсреща ги посрещат
само празните думи
следващият, моля
3
кои болести са по-страшни
тези, които имаме
или онези, които измисляме
4
стъпките в коридора
търсят края му

/на стр.2/

Уважаеми дейци
на просветата и
културата,
Скъпи старозагорци,
Денят на
народните будители е
светла дата в българския календар.

Празник на духа, културата,
книжовността. Ден за възхвала и почит
пред всички онези, които с перо, ум и сърце са съхранявали и
надграждали знанието.

Повече от всякога ни е нужна будната сила да бъдем
обединени за общо по-добро бъдеще. Вярвам, че заедно ще
предадем напред за поколенията значимостта на българските
писменост и култура, на просветата, на ценностите
и стремежа да я има България.

Вярвайте, мечтайте и дерзайте – смелостта и широко
отворените умове, непознаващи граници,
са онази движеща сила, която ни е
съхранила през вековете, която и днес е
стожер на будителското дело.

Честит празник!

Живко Тодоров
Кмет на Община Стара Загора

ГОЛЯМАТА НАГРАДА ОТ “ЕСЕНЕН САЛОН 2022” СТАРА ЗАГОРА ЗАСЛУЖИ ХУДОЖНИКЪТ ПЛАМЕН КИРИЛОВ С КАРТИНАТА СИ „СЯНКАТА НА УТРОТО“

В изложбена зала „БАЙЕР“, по традиция, навръх 5-и октомври – Празник на Стара Загора, майстори на четката се събират под липите, за да дарят цвят и изаящество на съгражданите си и гостите на града. Тази година те отбелязаха и 65 години от създаването на местния организиран художествен живот.

„Това е знаково събитие и днешният празник на града не би бил толкова значим без „Есенен салон“. Това събитие е незаменима традиция за нашия град.

65 години са достолепна цифра и пожелавам на художниците още дълги години попътен вятър и все толкова големи успехи. За Община Стара Загора е въпрос на чест да бъдем редом до вас и да бъдем съорганизатор на това така значимо събитие. Творчеството е красота, вие дарявате тази красота“, отправи поздрав към присъстващите Диана Атанасова – началник отдел „Култура“.

Визложбата бяха включени 88 творби, показващи почти всички техники на изобразителното изкуство. След заседание на журито, в надпреварата за първо място се състезаваха творби от 45 автори. Награда за „Млад автор“ се присъди на Миглена Колева. Номинации „Есенен салон“ 2022 г. заслужиха Дамян Баев и Георги Златев. На събитието, организирано от Община Стара Загора и Съюза на българските художници - Стара Загора, поздрав отправиха още членовете на журито - Милен Алагенски, председател на местното представителство на СБХС, д-р Пламен Петров, директор на Художествена галерия Казанлък и председател на журито на „Есенен салон“ 2022г. и Катя Христова - гл. уредник на Художествена галерия Казанлък.

НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ КОНКУРС ЗА ПОЕЗИЯ „ВЕСЕЛИН ХАНЧЕВ“ ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТО ИЗДАНИЕ

/от стр.1/ III награда
Николета Владимирова Стефанова, 22 г., София

***Заровихме баба...

Заровихме баба преди 40 дни във юли.
Отпозава додо все мълчи и рядко гледа двора.
Закла кокошка, даде друга на съседите,
разбра се с Ильо да му вземе кучето.
Ще ходим в София,
да бъде с нас, сред хора.
Че жсга страшна, тук на лозето.
Днес ходихме на гроба,
тамян запалихме под слънцето.
Восък капеше от сухите очи на старите.
Следобедна си влязохме отново в къщата.
И там, на мрежата отвън,
кокошката се беше върнала.

Бояна Веселинова Узунова, 21 г., Велико Търново

*** Събличам камъните.
Лекувам се бавно и светло...
Обличам бялата лепена риза на мама.
Кадифето от парфюма на сестра ми.
Каленото желязо на баща ми.
Мога да се смея боса.
И да вляза в съня на непознат.
Ако разпържа ръце за презръдка,
ще погледна нагоре.

ШКОЛАТА ЗА ИЗОБРАЗИТЕЛНИ ИЗКУСТВА ПРИ НЧ “РОДИНА - 1860” ОТПРАЗНУВА 40 ГОДИНИ

В Регионална библиотека “Захарий Княжески” в Стара Загора с водосвет за здраве откриха експозицията, включваща над 200 платна и рисунки. Жители и гости на града имаха възможност да се насладят на творбите, съчетали почти всички техники на изкуството. Изложбата представя произведения и на бивши възпитаници на школата, утвърдени вече в своите професии.

“Отбелязването на такава годишнина е знаково събитие и присъствието на толкова много поколения е доказателство за приноса ви през изминалите години. Показателно е за родителите, които докосват децата до красивото и духовното. Именно с тези ранни стъпки, вие успявате да създадете отношение към изкуството. Поздравявам ви за труда и за мястото, което си наложихте в нашия град. Пожелавам ви само здраве и още успехи по пътя ви. Нека красотата ви напътства!”, приветства ръководството на школата и гостите зам.-кметът на Община Стара Загора Иванка Сотирова.

Слово отправи и директорът на школата Мариана Алиппева. “Минаха 40 години! Всички, които виждам тук ме карат да вярвам, че всеки от вас е запазил поне един хубав спомен, прекаран при нас. Имали сме много незабравими моменти заедно и успехи, които сме споделяли. Искам да благодаря на учителите, които са били до нас през годините, на тези, които вече не са сред нас, на читалище “Родина - 1860”, без които не можем да съществуваме. Голямо благодаря и към Община Стара Загора, които са били винаги наши помощници”, поздрави тя.

Над 2000 са били възпитаниците, усетили магията на школата, открили изкуството, таланта и красотата през 40-те години дейност.

Петя ЦОЛОВА

МОИТЕ СТИХОВЕ С А ПИСМА ДО ПОИСКВАНЕ.

Идват думите в тях от високо ли, от дълбоко ли, и до днес откъде точно идват, не знам. Вечер процавам, плача, пия гореща вода. Дърветата знаят – влюбените обещават. Вярвам в пушека от камина на поември.

Банко П. БАНКОВ

След като американците и англичаните бомбардираха за втори път София, градът ни отесия от евакуирани учреждения и столичани. По главната улица се появиха офицери със шпори, бързаха мустакати ротмистри и напети школьници от кавалерийски ескадрон, минаваха достолепно натежали съдни и скромни писари с оцветели униформи от Върховния съд, очилати университетски професори и хубави артистки и артисти от трупата на Народния театър. Те бяха някак по-инок облечени, шапките им – широкополи, ръкавиците – бежови, вместо вратовръзки – вързани на фльонга шалчета.

Ескадронният коневръз сковаха на площада пред Каравеловото училище, около яслите провълваха и гризяха юди охранени бели, алени и черни като катран коне. Тръгнеше ли ескадронът за учение на Табашко поле, тропотът на подковащите копита събираше дежурлигата от Дикисанската махала. Подтичвахме отзад през целия град, за да гледаме със зяпнали уста как строените в неспокойна редица коне и ездачи се понасят във вихрен галоп през зеленото поле, като страховито прииждаща река, земята къти глухо, развяват се гриви, падат фуражки.

В лятната градина на ресторант “Слънцедид”, под платнени навеси на бели и червени райета, артисти пиеха пенеста бира от тежки стъкленни чаши с дръжки, викаха им халби, играеха табла със съдни от Върховния съд. Съдните носеха сака с жилетки, от горните им джобчета висяха златни ланци. Те споделяха полудлавно новини от източния фронт и относно политическото положение. А професорът по биология, настанен у съседите,

Дано тези мои писма като капки мед сред горчилките ви да капнат. Дано радостта в дните ви умножат. А за мене остават си те неизменно и моят ад земен и моят земен рай. И макар че до днес отговор нямам, аз вярвам: щом са писма до поискване, значи някой мълчаливо ги чака и иска... И отново поисквам моите песни - писма да нямам преди края ми край.

ТАКИВА РАБОТИ

Денят ми е пълен с хора – вятърни мелници. Казват „Да!“, после – „Не!“ После „не“-то им става на „да“ и „да“-то на „не“. Въртят очи, плончат пръсти, дуют перки – всеки миг вятърът от къде ще задуха следят. И усещам как гневно и обречено в мене изперква една Донкихотка във пола, готова (и за кога ли?) пак с вятърни мелници да се сражава, сякаш никога не е била с разбита глава. Но от време на време, кой знае къде приютил се по веригата родова, се обажда и един Санчо Панса със трезвен глас: „Остави ги, тези вятърничави мелници, а ти поседни най-после на сянка и цусни Росинант да пасе в този злак. Само не заспивай, дръж юздите му здраво, до ще време и ние на оран да впрегнем този глупак.“ Но как на сенчица да полегнеш, без да задремеш?

си почиваше от два до четири следобяд и неговата икономка (това пък какво ли значеше, тя беше попрехвърлила мома с брадавица на горната устна), ни пдеше да играем на съседната улица, за да не го безпокоим.

Така през това лято нашият град се напълни с мъже, доста от които бяха ергени, по-млади, а и по-стари, хубавици и не до там, но до един – софиянци и сред местните момиче, които официално се водеха госпожици, настъпи голямо оживление, съревнование и подозрителност. Ергенският панаир ставаше в Градската градина, там в летния навилон два пъти седмично ескадронната духовна музика свиреше потпури от оперети на Калман и Лехар; по Баш Бунарската алея, край прохладния Осъм, по нея се проточваше неделната разходка; и на Хижага - кацнал над града танцов салон с озвучителна уредба. От високоговорител певича с насърбен глас късно вечер пееше “...облаци дъждовни, тъжни като мен, сами...”

Годешните си надежди и тревоги споделяха с майка ми четирите стрикини племеннички; каква Вела – тя беше дъщеря на цивилен полицейски агент, възпалничка, белолица и червенокока. Бях чувал майка да я пита как докарва точно такава червено, отнякъде го докарваха. Братовчедките й, каква Гинка, тънка като папур, тя караше курс за медицинска сестра и каква Даца, тя пък не караше курс и си изрусяваше мъха на горната устна. Двете бяха мургави и зеленооки, дъщеря на железаря чичо Стилиян. И каква Пенка – снажна като парича и речовита, тя беше шерка на готвачката в Стопанското училище. Лея Маринка и се учеше на машинистка.

Като стана девети септември и войната свърши, бащата на каква Вела го намериха удавен една нощ в Осъма. Евакуираните учреждения се прибраха едно след друго в София. За там замина, утешена, каква Вела, тя се омъжи за дългунест секретар-писар от Върховния съд. Каква Гинка я взе слабогръд софиянец, който продавал желязния на улица “Ломска”, каква Даца я отведе истински адвокат. Ама бил стар, на четирийсет и пет години, съобщил под секрет каква Пенка, тя пък мишна под венчило с мустакат хубавец – кавалерийски офицер. А главната артистка от Народния театър

си зарязя съпруга, разведе кмета и си го взе в София. Така свърши ергенският панаир.

Но не всички госпожици се вредиха. На нашата улица остана да момува дъщерята на червендалестия и белокоп учител по химия, викаха му Хемико. Тя беше мило, възпитано момиче, с нежно лице и възпални крака, поздравяваше всички по-възрастни съседки, на неделна разходка излизаше с баща си и майка си, не ходеше с кавалери на танцови вечеринки. Старата им къща, на етаж и половина, с плочен покрив, беше чисто измазана, в преметения двор от пролет до есен пъфтяха прекопани цветя, божури, майски сняг, латинки и невени.

Майка понякога споделяше със стринка, докато тракаше с педала на шевната машина и си шнеше блуза на сини и червени точки. Дъщерята на Хемико, какво добро момиче, почтено, а все не му излиза късметът.

Една зимна привечер, докато пълзях по пода край бумтащата печка и с пиратска шхуна преследвах испански кораб (шхуната беше ученическата кутия за моливи на брат ми, а испанският кораб – стар, разснен татков чехъл), на прозорца се почука и в стаята влязоха студ и съседката лея Здравка. Тя беше синеока, от Луковит, играеше бридж и пушеше цигари “Златна Арда”. Майка ми я почерпи липов чай и сладко от зелени доматчета (на мен ми даде да облича лъжицата, с която сипваше доматчетата от гледжосан глинен буркан.) Лея Здравка сподели, че неин втори братовчед или трети, ама много добро момиче, завършил специализация в Русия, е назначен за главен инженер в Горно Оряховското железопътно депо и търси спешно да му намерят почтено момиче, с което да сключи брак. Майка ми и лея Здравка изреждаха имената на оределите госпожици от махалата, докато аз виках “бум!”, обстрелвах с бобени зърна испанския кораб, пречех на разговора и майка ми се скара. На изпращане тя сподели със съседката, че има нещо на ум, но бяха на стълбите, майка побърза да хлопне вратата, да не избяга топлото и не чу каква.

На другата привечер на вратата се потропа рязко, аз се спотях под масата и майка въведе в стаята млад мургав мъж, стори ми се строг, сякаш намрънен, не

И кой от двамата има право все пак? Дали тежният като утар Санчо земен или она безпътен хидалго крилат? И кой ще даде знак, че от вятърничавото се е пръкнало най-после орно време? И как без Донкихотови ще се пръкне то? Как?!

ОТЧАЯН ОПТИМИЗЪМ

И за нищо не съжалявам! Готова съм още утре да кажа на оная, с косата, стига вися над главата ми, дявол те взел, да вървим! Ще се усмихна на синовете си – горе сърцата! С приятелите защо на тръгване да говорим? Времето, най-после отгътък ще ни стига до насита за всичко, нали? Май още някой трябваше, отчаян, да ми махне за сбогом... Но кой е той, Боже мой, кой? Имало ли го е наистина този мой Някой, или си е бил просто измислен от мене герой? Чакай, чакай, къде ще вървя! И точно пък подир тази, с косата. И точно днес ли? Толкова много несвършена работа чака ме в този ден. Е, вярно, дума изрече, все едно камък хвърлих, но все пак – ами ако още се лута моят Единствен някой, да търси по белия свят единство мен? И ако настреча ми иде още невидим най-щастливият от живота ми ден?

ЕРГЕНСКИ ПАНАИР

много висок, като мечка, с кафява мека шапка и кафяв балтон от хубав плат. Майка го покани да съблече балтона и седне, отвори дума за времето, тази година застудява рано.

- Госпожа, разбрали сте, постъпвам като главен инженер в Горно Оряховското депо – прекъсна я той, отпи глътка вишнювка от метална чашка, сребърна отвън и като златна отвътре (често я товарех в чехъла като испанско съкровище, майка не знаеше.) - Ще ми отпуснат квартира, но за да е самостоятелен апартамент, трябва да съм семеен - докато разговаряха, младият мъж оставаше неподвижен като скала, ни усмивка, ни да кимне. – Затова търся добро момиче, което да сподели живота си с мен.

Точно да разбере кое ще е доброто момиче, което майка е наричала, тя ме прати да върна глинена панайчка със сухи сливи и ябълки за ошаф, беше ги заела предния ден от стринка. Може и нарочно.

На другата привечер у нас се срещнаха дъщерята на Хемико, заруменяла от студ и засмяно уплашена, сивото й зимно палто беше с мека яка от зайче, и кафявият неразговорлив мъж с широко лице. Майка ги похвали и двамата, нищо че познаваше инженера само от вчера. Размениха още няколко любезни думи, той съобщи на майка, че ще заведе дъщерята на Хемико на танци и обеща, че ще я изпрати навреме до въщи. Късно вечерта, като излязох да пишам, в ледената въздух над града певичката от Хижага пееше насърбено “...облаци дъждовни, тъжни като мен, сами...” След два дни разбрах, че мило засмяното момиче с яка от зайче и мъжът с кафява мека шапка са сключили брак и са отпътували за Горна Оряховица.

Майка и стринка се събраха на плетка и печена тиква, аз натоварих съкровището на испанския кораб под масата, а майка въздъхна, като че ли с лека завист и обясни на стринка, така ставало, когато майка ми се скара. На изпращане тя сподели със съседката, че има нещо на ум, но бяха на стълбите, майка побърза да хлопне вратата, да не избяга топлото и не чу каква.

На другата привечер на вратата се потропа рязко, аз се спотях под масата и майка въведе в стаята млад мургав мъж, стори ми се строг, сякаш намрънен, не

ЕСЕННИ ЛИТЕРАТУРНИ ДНИ - СТАРА ЗАГОРА

Членове на дружеството на писателите гостуваха на Народно читалище „Димитър Наумов -1908“ - с. Преславен. Свои стихове прочетоха: Крум Георгиев, Ботьо Буков, Пенчо Пенчев, Виолета Бончева, Кристина Божанова, Мира Дочева, Живка Барова, Йордан Атанасов и Таньо Клисуров.

52 ФЕСТИВАЛ НА ОПЕРНОТО И БАЛЕТНОТО ИЗКУСТВО 17.11 – 2.12, СТАРА ЗАГОРА 2022

17 ноември четвъртък – Откриване, Изложба живопис Милчо Димитров 18 ч.

17-18 ноември – Държавна опера Стара Загора, Фауст– опера с кукли, премиера, 19 ч.

18 ноември, петък, Опера, фойе – Златният век на българската опера, 100 години от рождението на Димитър Узунов, 17.30 ч.

19 ноември, събота – Мистерията на тишината - авторски спектакъл на Светозар Иванов, пиано, 19 ч.

20 ноември, неделя – Осем, Александра Драгова, авторски танцов спектакъл, 19 ч.

21 ноември, понеделник – 50 години софийски музикални седмици, изложба, 18 ч.

21 ноември – Ансамбъл Софийски солисти, концерт, 19 ч.

23 ноември, сряда – Гласовете на Албания, песни от Албания и Косово, 19 ч.

25 ноември, петък – Държавна опера Стара Загора, Лешикоптрошачката, балет от Чайковски, 19 ч.

26 ноември, събота – Държавна опера Стара Загора, Лебедово езеро, балет от Чайковски, генерална репетиция с публика, 19 ч.

27 ноември, неделя – Гала концерт на майсторския клас на Калуди Калудов, 19 ч.

28 ноември, понеделник – Държавна опера Варна, Дама пика, опера от Чайковски, 19 ч.

29 ноември, вторник – представяне на Сиела, Найдено Тодоров, Полъх от ангели, сборник с разкази, фойе опера, 17.30 ч.

29 ноември – Балет „Арабеск“, Триптих, 19 ч.

30 ноември, сряда – РБ „Захарий Княжески“, 80 години танцова драма „Нестинарка“, 18 ч.

2 декември, петък – Софийска опера и балет, Чичовци, опера-сатира от лазар Николов, 19 ч.

КЪНЧО ВЕЛИКОВ НА 80 ГОДИНИ!

МОМЧЕТАТА НА БАЧО КИРО

Априлски вятър ношите тревожи.
Април събужда пъпките от сън.
До кокала опрял е вече ножът -
от робските вериги хрипа звън.
Напира съкът в младите дръвчета
и те сънуват своя път зелен...
Събирай, даскале, юнак-момчета
за страшния учебен първи ден!
Ще тръгнат - не за хлещца и лука,
и не за слава, ниви и пари.
На свободата трудната наука
докрай сърцата им ще покори.
Без нея струва ли петак живота
и ще познае ли душата мир?
Велик се вие пътят към Голгота,
към оня бял, заветен манастир.
Ще пее там горешото олово
в ония къси - вечни девет дни.
И семето на мъдрото ти слово
в браздите на душите ще кълни.

Какъв в твоят грях,
за който се наказваш сам?
Ти пътува дълго
към една усмивка,
която душата ти разтърсени.
Нима е късно, Боже мой,
за този порив на сърцето.
Безкрайни са
студените пространства на тъгата.
Дали ще имаш сили
да ги разтопиш с дъха си,
или поне да стоплиш
премръзналите длани
на враг и на приятел?

Худ. Нено БАКАЛСКИ,
Воин Летописец

ПТИЦЕКЛАНИЦА

Бели,
почти като лебеди.
Проточили шин, стоят смирени.
До вчера хранени и поени,
доволни и сити.
Бройлери.
Не знаят, че днес
кръвта им ще обагри
бялата невинност на перата.
Но само ако знаеха -
сяха да изкълват
очите ни,
ръцете ни,
с които ги натикахме
безжалостно в кафезите,
и да строят преградите
с крилетe си...
Но те не знаеха!
А ние знаем
какво ни готвят господарите,
но стоим като бройлери
в птицекланица.
Нехаем,
че и за нас
отдавна е наточен ножът.

Под пластове от пясък
спяят твоите тайни,
които не искам да узная.
Аз нямам право на това.
Търся само бисерът
на твоята същност.
онзи бисер, който
ще ме издигне
над тинята на живота.
За да имам сили
да се радвам в делника
на тази синьозелена вселена -
очите ти.

ОТДАЛЕЧАВАНЕ

Отиват си годините, отлитат -
така навярно Бог е отредил.
Дали живял си? Кой да те попита?!
Арена е животът, доведе ли.

Лета горещи и студени зими,
един далечен спомен за любов.
Чаровни музи - бившите любими,
аскет - за тях на всичко бе готов.

Вали в душата днес тъга най-чиста,
април избухва пак със нежен взрив.
Отвън отново всичко се разниства -
една надежда бяла, че си жив!

ЗА ЖИВОТА

*Не ми се умира, не ми се умира.
Петър Алипиев*

Жесток рефрен
и нечовешка жажда.
За живота -
от Бога сътворен
и раждаш.
Не за твоя - по скоро
за малкото лисиче
и грижовната кадънка.
За върбите
покрай реката баладична.
И за този град -
по-бял от ден.

Като комета
в небето му се вписа
и смъртта отрече.
Ти - "стръкче в безкрайното време".

Мезлена ПЕНЕВА

ЦИГАНСКА КРЪВ I

Изглежда, във моите вени тече
циганска кръв, като лава.
Огън и жупел са сплели ръце
в една нестинарска жарава.

Толкова страст откъде ли се взе,
вече не искам да питам.
В цигански ритъм умът се тресе
и с табораа тръгвам да скитам.

Всяко безчестие хвърля у мен
още барут във вулкана,
а блясъкът щом измори ме съвсем,
бързам гората да хвана.

И как пък веднъж не успях като тях -
нежните, женствени феи -
поклон да направя, с усмивка след грях,
следите си кални да скрия.

Но не! Аз съм с циганска, буйна душа!
Ножа остър изваждам без жалост
и с думи, и с поглед ще съссека
всеки, който пречи ми да съм цяла!

Не мога без тебе, море!
Без твоята дързост красива.
През две планини ме зове
твоят грохот и сила пенлива.

Аз до тебе оставам Жена,
нежна клонка до пияната бяла!
И със сила на мека вълна
всеки камък с търпение дялам.

Сякаш ти ме превръщаш в стихия,
непокорно руша вълнолома,
а щом цялото кално измия,
чезна кротко и свършва погрѝма.

Аз не мога без тебе, море!
Тук, до тебе е моята същност.

А когато домът ме зове –
знам, че ти си моят дом,
всъщност.

СЪТВОРЕНИЕ

Аз падаща звезда не съм видяла.
На пътя не намерих нито лев.
И цялата, ту черна, ту пък бяла,
сама се сътворих с родилен рев.

Перцето, дето нежно ме погали,
до своята коса сама държах.
На шинята ми кротките корали
и тях сама си купих, да, и тях!

Когато грейнах – ябълка узряла,
изправила се – истинска жена –
тогава благодатът ме зaley
и път към бъдното
пред мен проправи.

Какво ли се обърка по света?
Коя ли брънка скъса се из дъно?
Или настанаха библейски времена
и ще платим за греховете скъпо?

Наскачаха човек срещу човек,
лъжата със корона се накити
и всеки мита истината, като меч,
за да отвори уж на ближния очите.

Тъга и отчаяние видях,
видях и дързост, с ореол небесен.
И въздухът мирнишеше на страх,
а посред него – нежна, детска песен.

ВЪЗКРЕСЕНИЕ

На кръстното разпятие, когато
увиснал си и чакаш своя край,
когато тръгнеш ти на главата
са твоите цветя, тогава знай:

Че слънцето, след смъртно затъмнение,
показва гордо своя лик могъщ.

И всеки има свойто възкресение,
ако разплатят е от хората на кръст.

ЦИГАНСКА КРЪВ II

На Ц.

От всички мъже, до които стоях
влюбена, пламенна, строга -
единствено ти не избяга от страх
в своята мъжка бърлога.

Единствено ти като Зевс укроти
вълните и с обич показа,
че огънят в мене, не само руши,
но може и дом да създава!

*Из стихосбирката „Циганска кръв“ на
Мезлена Пеневa, Издателство „НЧ Дас-
кал Петър Иванов“ Стара Загора, 2022.*

БАЙ ГОРЬО

(100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХУДОЖНИКА ГРИГОР ПЪРВЕВ)

я за министър, я за кой знае каква друга
важна персѝна), а аз отвърщам на поздра-
ва им с лек поклон и допреди два пръста
до цилиндъра“.

„Една зима – разказваше ми друг път
той, – си дойдох на село и не можах да се
върна навреме за изпита по „История на
изкуството“ при проф. Н. Райнов. Удобно-
неудобно, отидох в дома му и го помолих
да ме изпита, тъй като съм бил на село,
паднал голям сняг, не съм можал да отида
до града за влака и ... „От кое село си?“
– прекъсна ме той. „От Драганово, Горно-
оряховско“ – измъкнах аз. „А, добре. Ще
те изпитам“. После разбрах, че Н. Райнов
е рѝлом от с. Кесарево, също Горнооряхов-
ско. Излязохме почти земляци.“

По време на следването е в класа на
проф. Г. Богданов. „Бешков ме канеше в
неговата катедрa, но аз предпочетох деко-
ративно-монументалната живопис пред
рисунката и илюстрацията“ – сподели
ми веднъж и ми разказа следната случка
с неговия професор: „Рисувахме на от-
крито край Искъра и през почивката
всички се нахвър-
лихме в реката да
се изкъпем. Аз,
от малък израсъл
край Янтра и ус-
воил какви ли не
мурафети във во-
дата, поех дълбоко
въздух, гмурнах се,
с нирене стигнах
до другия бряг и се
скрих в нависна-
лите на брега храс-
талаци. Минават
20, 30 секунди, ми-
нута, другите чакат
да се покажат от во-
дата, а мен никакъв
ме няма! Настъпва
паника, най-упла-
шен е професорът:
„удави се, удави
се!“ – повтаря ужа-
сен той и едва не
се разплаква. Като
видях, че работата
става сериозна, аз из-
лязох от хралалаци
и им замахах с ръка:
„Ехо! Тук съм!“.

Наред с това той притежаваше богата
обща култура и широки познания в обла-
ста на изкуството и литературата, имаше
писателско „перѝ“: разказите, спомените и
приказките му за дѝна (много малка част от
ръкописите му са публикувани) се отличават
с тънка наблюдателност, вярна психологиче-
ска характеристика и майсторско описание
на природните картини.

Но най-интересното и най-впечатляващо-
то беше житейският път на тази необикно-
вена личност, дълъг път, изпълнен с много
трудности и борба за оцеляване, образование
и доказване.

Единствен син от втория брак на вече
възрастни и бедни родители, след завърш-
ване на прогимназията, едва 14-годишен
заминава за гр. Филах, Австрия, където
работи по зеленчуковите градини. Там за
първ път вижда по витрините картини, туби
с маслени и кутин с акварелни бои, четки,
платна, рамки, които запалват страстта на
дремещата в него дарба на бъдещ худож-
ник. След завършването си в България учи
в земеделското училище в селото, после
кандидатства в Художествената академия
и е приет, без да има средно образование.
Това е било възможно, ако на конкурсите
изпити проличи безпориенят ти художни-
чески талант. „Можете ли да нарисувате по
памет родната си къща?“ – пита го профе-
сор от комисията. „Ама тя е много стара,
схлупена...“ – отвърща с неудобство той.
„Нищо, още по-добре“ – подканя го отново
професорът (после ще разбере, че това е
Илия Бешков). Прави набързо рисунок на
тяхната къща, членовете на комисията се
спогледват, кимат одобрително с глава и му
дават едно равноцветно чиле да каже какви
са цветовете на конците в него („проверява-
ха дали не съм далтонист“).

Освен И. Бешков, професори в Академи-
ята са му още Илия Петров, Георги Болга-
нов, Николай Райнов и др. наши известни
майстори. Като студент активно участва и
в художествената самодия. Майка му
вижда една групова студентска снимка, в
която той е с фрак, цилиндър, мустаци, и
се оплакала на баща ми: „Йордане, нашият
Горчо не се учи за художник, той ще става
циркаджия. Язък!“.

А самият бай Горьо по
повод на тази снимка ми разказа следното:
„Дегизиран с фрак, цилиндър, лачени обув-
ки и бастун вървя тежко-тежко по тротоара
към Академията за вечерния маскен бал,
срещат ме възрастни хора и отдалеч поч-
тително ме поздравяват (сигурно ме вземат

Той беше една от най-даровитите и най-
копиритни личности, които съм срещал в
живота си.

Истинското му име е **Григор ПЪРВЕВ**,
близките му го наричаха Горчо, а повечето
приятели и познати от село, особено по-мла-
дите – бай Горьо. Художник по образование
– рисуваше предимно живопис (масло и ак-
варел), но беше добър и като график, и като
дърворезбар, а в битя на практика умееше
почти всичко: сам построи две къщи (от
изкопите до керемидите, само при лесенето
на плочите нае работници), сам си направи
гардерѝб, ски, лодка, мандолина, плетеше
рибарски мрежи (серкмета) и кошове за
риба (винтери), шиеше си работни дрехи и
си поправяше обувките, можеше от нищо
да сътвори нещо, в малката си градина от-
глеждаше едри дини и пънѝши, посади лѝзе
с няколко сорта грозде...
Наред с това той притежаваше богата
обща култура и широки познания в обла-
ста на изкуството и литературата, имаше
писателско „перѝ“: разказите, спомените и
приказките му за дѝна (много малка част от
ръкописите му са публикувани) се отличават
с тънка наблюдателност, вярна психологиче-
ска характеристика и майсторско описание
на природните картини.

Наред с това той притежаваше богата
обща култура и широки познания в обла-
ста на изкуството и литературата, имаше
писателско „перѝ“: разказите, спомените и
приказките му за дѝна (много малка част от
ръкописите му са публикувани) се отличават
с тънка наблюдателност, вярна психологиче-
ска характеристика и майсторско описание
на природните картини.

Но най-интересното и най-впечатляващо-
то беше житейският път на тази необикно-
вена личност, дълъг път, изпълнен с много
трудности и борба за оцеляване, образование
и доказване.

Единствен син от втория брак на вече
възрастни и бедни родители, след завърш-
ване на прогимназията, едва 14-годишен
заминава за гр. Филах, Австрия, където
работи по зеленчуковите градини. Там за
първ път вижда по витрините картини, туби
с маслени и кутин с акварелни бои, четки,
платна, рамки, които запалват страстта на
дремещата в него дарба на бъдещ худож-
ник. След завършването си в България учи
в земеделското училище в селото, после
кандидатства в Художествената академия
и е приет, без да има средно образование.
Това е било възможно, ако на конкурсите
изпити проличи безпориенят ти художни-
чески талант. „Можете ли да нарисувате по
памет родната си къща?“ – пита го профе-
сор от комисията. „Ама тя е много стара,
схлупена...“ – отвърща с неудобство той.
„Нищо, още по-добре“ – подканя го отново
професорът (после ще разбере, че това е
Илия Бешков). Прави набързо рисунок на
тяхната къща, членовете на комисията се
спогледват, кимат одобрително с глава и му
дават едно равноцветно чиле да каже какви
са цветовете на конците в него („проверява-
ха дали не съм далтонист“).

Освен И. Бешков, професори в Академи-
ята са му още Илия Петров, Георги Болга-
нов, Николай Райнов и др. наши известни
майстори. Като студент активно участва и
в художествената самодия. Майка му
вижда една групова студентска снимка, в
която той е с фрак, цилиндър, мустаци, и
се оплакала на баща ми: „Йордане, нашият
Горчо не се учи за художник, той ще става
циркаджия. Язък!“.

А самият бай Горьо по
повод на тази снимка ми разказа следното:
„Дегизиран с фрак, цилиндър, лачени обув-
ки и бастун вървя тежко-тежко по тротоара
към Академията за вечерния маскен бал,
срещат ме възрастни хора и отдалеч поч-
тително ме поздравяват (сигурно ме вземат

той беше германофил, ценеше и въряваше
на всичко с марката „Made in Germany“,
купи си лека кола „Вартбург“, фотоапарат
„Байрета“, когато си строеше къщата из-
ползваше за дограмата и гредите някакви
немски импрегнанти и т.н., но никога не е
възхвалявал някогашното немско полити-
ческо устройство или немски политически
дейци и не е хулил „народната власт“ у нас.
От затвора го освободиха предсрочно, но с
отнети учителски права и без всякакви сред-
ства, той отиде на тежка, но добре платена на
работа в мините, откъдето след двегодишно
брѝскане го уволниха, защото влязъл в остро
прекрѝние с партийното ръководство. Да,
бай Горьо беше индивидуалист, непокорен и
невъздържан, човек със собствено мнение и
нетърпим към овластената посредственост,
същевременно способен да се оправи и да
излезе от всякаква трудна ситуация.

След работата в мините се пребори отново
за учителските си права, реабилитираха го,
назначиха го учител в Кърджали, ала и там
остана само година, уволниха го, говорел
единствено за западни художници и западни

Худ. Григор ПЪРВЕВ, Заседание на Троянския революцио-
нен комитет

художнически школи, не пропагандирал съ-
ветското изобразително изкуство и въобще
социализма.

В Кърджали се сближава с учителката по
български език Тотка Каранѝчева от Троян
и скоро се ожениха. Верен на оригиналните
си хрумвания и идеи, бай Горьо решава на
оригинален начин да прекъра и медения си
месец. Вместо ескурзия в чужбина (откъде
пари, а и кой ще ги пусне в чужбина!) два-
мата с булката се качват в лодката и „акос-
тират“ в живописната и малко тайнствена
местност „Гаджала“. Той набързо стѝкмява
от по-дебели клони и вършини колиба за
двама край чешмата с обилна студена вода
и тук прекърват няколко дни – бай Горьо
лови риба (той хващаше риба и тогава, ко-
гато баш рибарите нищо не хващаха), през
дени кака Тотка вари на огъня рибена чорба
или пържи шарани и кефали, а в ясните и
звездни летни вечери двамата седят пред
колибата, наоколо е тишина и спокойствие,
чува се само шуртенето на чешмата и от
време на време гласът на ношна птица.
Бай Горьо взема мандолината и подхваща
„О, донна Клара, мечта на южни мечти“....
Идиллия и романтика!

През есента бай Горьо и съпругата му се
установиха за постоянно в Троян. С конкур-
с той беше назначен за художник в киното и
остана там на работа до пенсионирането
си. През това време построи къщата си в
Троян, след нея и на село. Зимните месеци
рисуваше, участваше с картините си в мест-
ни, окръжни и национални изложби, имаше
и самостоятелни изложби, но не го прѝхха

за член на Съюза на художниците – бивш
затворник, уволняван от работа, въобще
неблагонадежден!

Въпреки трудния си живот, благодарение
на природно здравия си и силен физически
организъм (в допълнение той не пушеше,
не пиеше, само чашка-две при случай) и
желязна психика, той доживя до патриарше-
ската 96-годишна възраст. Почина в София,
при дъщеря си, където прекара последните
няколко години...

През летните ваканции и отпуски, които
прекарвах на село, го наблюдавах и се дивях
как строи къщата-вила: как дяла камъните
за основите, как изкусо майсторите догра-
маша, резбованите тавани и дюшемето, как
със собствено измислено устройство вдига
от земята до втория етаж предвратително
напълнените с хорасан кофи, как рѝди ке-
ремидите... На бай Горьо дължа първите
си познания по история на изобразителното
изкуство, от него за пръв път чух имената на
големите ренесансови художници Леонардо
да Винчи, Микеланджело Буонарѝти, Сан-
дро Ботичели,

Албрѝхт Дюрер
и др., на люби-
мите му Рем-
бранд („гени-
ален майстор
на портрета и
автопортрета“),
Рубенс („много
от картините
му са рисува-
ни от неговите
ученици, той
е минавал, от-
леждал готови-
те работи и е
булвал тук-там
с четката, т.е.,
образно казано,
слагал е печатъ-
т на гения“),
Ф р а н с и с к о
Гойя („карти-
ната му „Голата
маха“ е една от
най-оудмва-
ните и най-
коментирани
художнически
работи... Ве-
чер, след изну-

рителния труд през дѝня, бай Горьо вземаше
мандолината, която сам си беше направил
и на която сам се беше научил да свири,
и подхващаша на немски любима та си „О,
донна Клара“ или някоя друга песен от не-
говите млади години. Друг път разтваряше
тетрадката с твърди корѝни и на прѝма
виста съчиняваше някоя детска приказка
или друга история. Често отваряше дума за
някоя книга или автор, за любимия ни Джек
Лондон и неговия роман „Мартин Идъ“, в
които съдбата на героя се родѝе със съдбата
на самия бай Горьо. Впрочем той и външно
имаше прилика с Джек Лондон.

Много пъти съм си мислил, мисля си и
сега, ако бай Горьо, този природно даровит
и волевѝ човек, беше се родил и израснал
при други условия, ако имаше възможност
изшло да се посвети на изкуството, или ако
беше от тези пробивните, самонѝтъквашите
се, шумящите, натискащите се да пишат за
тях по вестниците и да ги показват по теле-
визията, каква ли щеше да бѝде неговата
съдба? Мисля си и друго. Колко хора като
него бѝха се борили и издържали на трудно-
стите, които са го съпѝствѝвали цял живот?
Впрочем кое е по-вярно? Това, което казва
народът: „Не можеш да избягаш от съдбата
си“, „Каквото ти е писано (орисано) – това
ще стане“, т.е. житейският път на всеки от
нас е предопределен, или думите на римския
сенатор и мъдрѝц Гай Солустий: Suae quisque
fortunaе faber est („Всеки е ковач на собствен-
ната си съдба“)? Не знам. Нека всеки сам
прѝцени – борба или примирѝние.

Стефан СТАНЕВ

ТРИ ЕСЕТА ОТ МИНА КАРАГЬОЗОВА

че смъртта е просто преход в друга реалност? Къде е духовното ниво? Къде е нравствената потребност да не нараняваме другите просто защото са ни събъщили за нечия смърт?

Простете, че пиша за това. Омръзна ми да подминавам. Да игнорирам. Да потискам емоциите си. Ако това ви разстройва, не четете.

Аз не се сърдя на никого за това, че не е постигнал високо ниво на емпатия и толерантност. Моля ви, спестете агресията си. Няма да ви отговоря с агресия. Ще отговоря с любов. Нека вашата агресия си остане при вас. И отравя вас, а не мен.

Бог да ни пазя. Неговата Любов е безрезервна...

Е, аз не съм достигнала такова ниво. Но вървя по пътя. И се надявам, че по този път ще срещна много от вас.

Това е.

Виолета Бончева представя в Стара Загора новата книга „Екстаз“ на хасковската писателка Мина КАРАГЬОЗОВА

ЗА ДЕТЕТО В МЕН

За потиснатото в мен дете, на което не давам свобода, защото не мога да си го позволя. Детето, което тъгува за невъзможните любови, за вече отминалите неща, за нещата, невъзможни за случване.

За детето, което се страхува от болката и болестите, от смъртта на близки хора. За детето, което на събуждане от сън си мисли: „Трябва да се обади на мама и да я попитам...“. И се облива в сълзи, когато се сееща, че мама вече я няма и не може да ѝ се обади.

За детето в мен, което сънува, че украсява новогодишна елха с татко...

За детето в мен, което си мисли, че за всичко има време и всичко може да се повтори. Че няма нищо окончателно. Че дори смъртта не е окончателна...

Всъщност, детето в мен е право. Защото наистина нищо не е окончателно. Защото сме безсмъртни обитатели на временни тела. Защото в безкрайното време, което е преоу нашите души, всичко може да се поправи и да се случи.

Да мечтаем, да обръщаме внимание на интуитивните прозрения, на проблясъците просветление, на знаците на съдбата, на сънищата. Това са отблясъци от другите светове, където са живели и ще живеят душите ни.

И да вярваме, че любимите хора са вечни като нас. И ще се срещаме с тях отново и отново... Да бъде!

И ПАК ЗА НЕПОИСКАНОТО ДОБРО

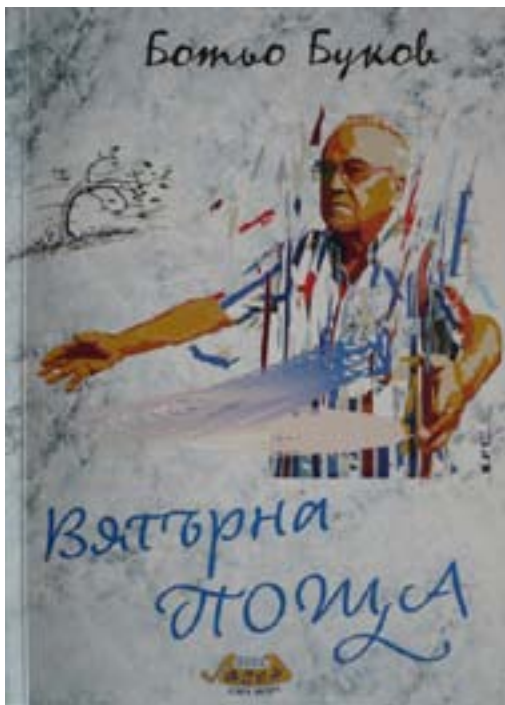
Мислех си за непоисканото добро. И за това, че слабият човек е зъл. И за това, че постоянно надценявам душевните сили на околните. Мисля си, че ако аз мога да понеса нещо, всички могат. Това са моите големи грешки напоследък.

Простете, ако прозвучи преувеличено, но в момента всички сме на среща със смъртта. И ще използвам къщието – тя е част от живота. Когато е починал близък човек, съмишленик, раздялата е тежка. И на човек му се иска да не скърби сам, а с приятели. В това е смисълът на посреблните ритуали, некролозите и пр. Освен езотеричния смисъл, разбира се...

Ако човек нарича себе си поет, творец, се налага да проявя душевна сила. Да посреща предизвикателствата на живота. Да посреща новини за смърт на близки и познати. Без да изпада в гняв и истерия. Без да прави скандали, задето е уведомен. Да, такива новини разстройват. Но по тази логика, като почина някой, няма следа да обявим това за държавна тайна само защото някой може да се разстрои от новината.

А къде е емпатията, моралната подкрепа, човешината? Къде е разбирането,

ЛИРИЧНАТА ПОЩА НА ПОЕТА

Ботьо БУКОВ - поет и преводач - испанист, се представя със седма лирическа книга “Вятърна поща”. Тя съдържа разделите: “Искри под пепелта”, “Година”, “Опуси”, “Недосънувано” и “Кръг”. Верен на класическата форма, той изгражда стиховете си като двустипни и четиристипни строфи, осемстишния / октави, както в предната стихосбирка “Сто и една песни за теб” /2021/. “Вятърна поща” е лирична животопис, в която стиховете са представени многообразните превъплъщения на поета, като в тях са вилетени актуални събития, празници, съприкосновения с хора, изразени са

Худ. Росица ПОПЧЕВА, Поглед отвътре

чувства към всичко, в което поетът, верен на творческото си умение да извайва диалози и монолози, внушения, и чрез сензации да ги обобщава.

Диалогичност - ето основната характерологична черта на тази поезия. И светло, и мрачно, живеят в неделимо единство, а мъдрото обобщение в лиричните поанти въвежда орфическия свят на непреходни ценности. Дори и пандемията от короновируса е повод да се свърже трагичното усещане с “кислородния недостиг” на любов.

Като назовава конфликтите, ламтежа, човешката суета, лириятът търси

причините, търси разбирателство и хармония, призовава към откровеност и помирение. Защото трябва “Да снемим децибелите/ в спор помежду ни./ да си чуем отвътре гласа!” Този “вътрешен глас” често се появява като аргумент, допълнителен образ на необходимостта от доброто, усмивка и братска прегръдка, и нежност. И за да не си “блъскаме в монитора челата”. Актуално наблюдение, изказано лаконично в “Отрезвяване”

Открил добрия човек Ботьо Буков му изгражда поетична защита /“Добрият човек”/ “ Животът ни без доброта е ад/ в десетия си кръг - тук на земята.” Парадоксални са образите в мисловните светове на поета, от които той изглежда самоосъждавания на суетността и греховете. Самовеличанието, макар и условно, го довежда и до горести, както библийския Екlesiаст:..

От теб се заразиш с нелепа болест - в нозете си да искам този свят. Брах само грехове. Спечелих горест Но времето ще ги отгне, брат!”

Грехът, иронията, съдържаният смях, умереното иноказание, ни съпровождат в стиховете на поета. И ровенето в чата, и в годишните времена, водят до смирение, благовеене, чисто възмение, откровени, изповедни слова към света, към любимата, към Бог. Самоиронията е неделима от хармоничните отношения, които поетът внушава, и тя идва като успокоение в любовта.

Поетът броди през месеци и сезони, вижда като на екран страсти, възмения, душевни пейзажи и възрастови промени. Стихотворението “Май”, според мен, е едно от най-добрите пейзажни стихотворения в българската лирика. А в “Юни” величното, красотата на родината е в образа на капката роса.

Ако пената на любовта е в материалното, тогава лиричния герой смирено се успокоява в преходността на живота, но и с верността на “остарялата любов”.

Най-предана е вечната забрава, най-вярна - остарялата любов. “Мигове”

Ботьо Буков създава лирика, вярна на традициите в българската поезия, чиста, безкомпромисна, изповедна,

формалноясна и откликваща на всеки знак и символ на съвременното - мода, технологии, промени в обществото, семейството, душевността:

И се питаш година ли мина, или самият живот?

“Година”

Стихове-химни:за вятъра, времето, любовта, красотата. “Вятърна поща”, възмювена от сърцето на Ботьо Буков, колко приема и отдава любов - богата с необяснимата съкровищница на чувствата.

Здравко ПЕЕВ

КАТО СИНЬОТО МОРЕ ОТЗИВ ЗА ЕДНА СТИХОСБИРКА

Мария ГАНЧЕВА

СРЕЩА

Вятърът очаквам да ме вземе –
ще ме разходи като истински люб-
вим,
ще ме размее,
без да губи време,
ще грабне шапката
на някой мистен мим.
Ще се усмихна, той ще ме разроши
и ще вървим по пясъка така –
приятели до края на живота си,
или поне до края на брега.

И Е МОРЕ

Широко, широко – като морето, а се е събрало в има-няма шестдесетина страници – това хубаво за сърцето и душата е в стихосбирката – дебютната! – на Мария ГАНЧЕВА.

Родена в Чирпан млада жена и „открадната“ от Несебър, прегърната от морето – морето е в нея и тя е в морето. „Пристигнине за бури“ – тази стихосбирка на Мария Ганчева – Драголова, както я знаят в Чирпан, представям, без да се впускам в многобройните по-соки на вятър, издул морски платна, на морски залези, сплетени във въжета...

Мария Ганчева – най-синьото име, което съм срещал, „с море до края на сърцето“...

Представям само морето и Несебър – те са същност вече на поетесата и на нейните стихове. Несебър е възлюбено от рибарски тайни, кръсък на гларуси, истории на хора, преминали оттука – „и дори след хиляди любови, / да бъде все така неутоим и хубав.“ С една топла въздишка:

...Без него съм безветрие от рими и заличено от прибоа име.“
(„Несебър“)

Авторката обича синия цвят и стиховете ѝ са напоени със синьо: „заливите се обичат чак до синьо“ („Терзание на брега“), „Така да ме обичаш – чак до синьото“ („Така да ме обичаш – разп-ляна), „В небесносиньото ми тяло“ (Автопортрет в цветове“), „Ще поостана в спомена на синьото“ („Отрезвяване“)...

И, разбира се – морето! Морето е във всяко стихотворение: уж нищо не разбира от морета:

Аз нищо не разбирам от морета,
от приливи, от отливи и котви.
Но покрай морските човечи,
Господи, обикнах и живота ти.
(„И нищо не разбирам от морета“)

В стиховете има обич – с всичките нюанси на обичта, има любов – с всички светлини и полусенки на любовта, с вярата в истории, „които свършват с обичане...“ („Зимна граматика“).

Всъщност, защо са повече думи! Не те ли интересува вече тази стихосбирка, читателю? Аз спирам до-тук – ти продължи и няма да спреш. Потопи се във водите на това „приста-нище за бури“, в което има място и за твоето сърце.

А за Мария – поздравления! Чакам втората стихосбирка...

Трифон МИТЕВ

АЛ

Не прословутият залокееански мафиот Ал Капоне, а испанската дума „алкалде“, която срещам тъй изписана в езика на насущния, точно как битува из Апенинския полуостров и означава кмет. Добре, но я опитай да я членуваш, извлечеш от въпросния словоблук множество число. Ще бъдеш затруднен: мигар алкалдето, алкалдета, алкалдетата? Или как другояче?

Спъкната идва от краселовното, което сме запазили неприкосновено, гаче свещена крива, и тъй сме онагледили нашата ярпост към първообраза, пък нека съм напълно искрен: първопричината е дълбоко вътленото ни раболопно преклонение към всичко инородно, което щом е такова, непременно и неизбежно стои над своенашето. Същия случай, а и не само той, наблюдаваме в мачете.

Изясням горните примери, защото далеч, далеч несамостоятелни или редки, напротив, онагледяват коленопреклонения ни подход към другородните слова, което равнозначни с обидно пренебрежение към родното: не ни интересува, че възприета в тоя си вид думата у нас е неповторлива. Решението, сиреч избягването на явната ѝ тромоватост, е съвсем просто: кльчваме задната буква е и алкалд (мачет) става гъвкава спрямо родните потребности: ето алкалдът, алкалда, алкалди, алкалдите, можем включително да извлечем алкалдка, сиреч кметница, тоже и прилагателното алкалдски.

Уви, не постъпваме по тоя начин, чуждото къде-къде превъзхожда изискванията на отечествените присъщности, тъй като сме дресирани, тоест обучени, в действителност обуначени, да коленопреклонничим пред всичко задгранично, та и през ум, още по-малко през сърце, не ни минава да обгръщаме синовно-лъщерно говора си мид, а не слепи послепели да мислим, че нищинко вносно не бива да променим с оглед българските потребности, на вървим с рогите напред срещу тях, верноподаници спрямо чуждото всякаквически.

Непростимото е, дека Институтът за български език ням немее, угодливо безмълвнички как правилно да постъпват вестникари, телевизионери, преводачи с оглед да не затлъчавме башини-майчината изказност с непознаватности, а да я ревностно пазим гъвкава и благозвучна, както повелява истинска обич към нея.

брия на селските ни жители, което дава основание с пълно право да казваме, че Драганово е село не само на градинари и поети, но и на борци за обединението на земите и людете ни.

Действително впечатлява колко са му поетите, вероятно повече отколкото у всяко друго село. За да не помисли някой, че се изхвърлям, ето ги повъзростово: Асен Разцветников, Камен Зидаров, Владимир Русалиев, Боян Мага, Георги Бонев, Петър Иванчев, Пеньо Цонев, Емил Попов, Христо Паназов, Румен Стоянов и най-младата засега авторка Данила Райчева. С драгановски корени са Добри Ганчев, Петя Цолова, Георги Маринов, Мартен Калеев. Прибавим ли тоже пишешите, ала не стихове, Борис Каменов, проф. Христо Първев, Илия Гюев, Никола Чолаков, проф. Стефан Станев, живеещи в Унгария Тошо Дончев, проф. Велин Станев, д-р Преслав Стоянов, журналистите Тодор Бочев, Денчо Кунаров, Тодор Атанасов, Иван Коларов, Благомир Сираков, съвсем основателно Драганово е село на градинари и книжовници.

Сред ония с благодарност упоменати редници трима носят единствена по рядкост фамилия: Димитър Г. Хайлазов, Григор Г. Хайлазов, Илия Ив. Хайлазов, а към тях следва да прибавя ефрейтор Добри Н. Хайлазов, общо четирима. По родителка, Мария, и аз съм Хайлазов. Добре помня баща ѝ Михаил и трима негови братя, общо били девет деца, седем момчета и две момичета, никое от обилните малци не умрял, седемте мъжкарци се били в ония войни, един нямал пълнолетие, слъгал наборната комисия или тя си затворила очите, дали му пушка,

не изостанал от батювиците. Един паднал в Македония. Баба ми по майка е от Маринковци, та с подофицер Владимир Н. Маринков монте паметникувани родственици стават петима.

Благовеста КАСАБОВА

През четиридесетте години българските писатели имат добро име, ценят високо постиженията им не само у нас, но и в чужбина. Повечето от известните имена се превеждат поне на два езика.

В списание „Донау Еуропа“, издавано на немски в Будапеща, се публикува изследователска статия от Гизело Тарпай Папи за няколко видни наши писатели и поетеси, Евгения Марс, Мара Белчева, Дора Габе, Елисавета Багряна, Мария Грубешлиева, Магда Петканова, Фани Попова-Мутафова, Ана Язова, Ана Каменова, Калина Малина....

Събитията у нас обаче съвсем не се развиват така, както е предвиждала и както е желала Фани Попова-Мутафова. Радостта от обединението на България помръква.

Идва 9-ти септември 1944 година и тя разбира, че е жестоко излъгана, с отрязани криле и скръшена вяра. „Новият ред“, на който толкова много е залагала, се е оказал фашизъм, а синеоките рицари - нагли завоеватели. Всичко се срива с гръм и трясък. На власт идват тези, чиято идеология тя никога не е приемала, идва другият свят, от който се ужасява.

И драмата не закъснява. Започват страданията, отричането, поругаването, моралният тормоз. Веднага във вестник „Работническо дело“ (1944, бр. 15) излиза статия „Фашизмът в българската литература“ от Борис Делчев, в която на унищожителна критика са подложени писане „Златорот“, Владимир Василев, Йордан Бадев, професор Казанджиев, Георги Константинов.

....Ала фашизмът - гневно се възмущава младият тогава критик - оказва влияние не само върху литературната история и критика, а и пряко върху художественото творчество. На първо място плод на неговото влияние са множество от историческите съчинения, които се появява като гъби след дъжд... В тези съчинения произволно се преназначават историческата истина, за да се засилят шовинистическите и фашистки настроения на читателите... Фашистките влияния проникнаха в творчеството на по-голяма част от официалните писатели. Тах можем да открием у Ангел Каралийчев, Чилингиров, Арнаудов...

Ала особено трябва да се подчертае фашисткия облик на Фани Попова-Мутафова, Павел Спасов, Чавдар Мутафов, Димитър Талев... Разбира се, тази литература съвсем няма качества на художественост... Наша длъжност е да ги търсим, открием и посочваме на читателите."

Много години по-късно, когато „Дневника“ на Борис Делчев беше издат посмъртно (1995), той признава пред себе си, че не е бил прав, но... такива са били времената.

Какъв фашизъм се проповядва в трилогията за Асеновци, в легендите, в разказите за славното ни минало? Та нали това наше славно минало е съществувало, то не е измислица или плод на писателско въображение, и защо трябва да се отричаме от него.

Появяват се други непримирими отзиви на биещи се в гърдите привърженици на новата власт. И последствията не закъсняват.

В края на септември 1944 година се свиква събрание - общо, на Писателския съюз, на което с еднотелни - представям какъв е бил страхът за собствената кожа - се изключват от неговите редове двадесет и девет души.

....Писателският съюз днес има общо събрание... на което присъства и министърът на социалната политика Григор Чешмеджиев. Събранието бе открито с кратко слово от председателя Трифон Кунев... Въз основа на чл. 14 от Устава, Управителният съвет на Съюза предложи изключването на двадесет и девет души, които в миналия режим са подкрепяли и насърчавали с перо фашистката власт. Отстранени са... следните лица: Богдан Филдов, Йордан Бадев, проф. Б. Полев, Фани Попова-Мутафова, Чавдар Мутафов, проф. Любен Владкини, проф. Михаил Арнаудов, Димитър Гаврийски, Звезделин Цонев, Никола Т. Балабанов, Димитър Симидов, Янко Янев, Борис Максимовски, Змей Горанини, Павел Спасов, Димитър Талев, Кирил Кръстев, Георги Константинов, Йордан Стубел, Славчо Красински, Яни х. Янев, Петър Горански, Нейчо Илиев, Владимир Василев... Събранието единодушно прие предложението за изключването от Съюза на горните писатели..."

Тази мярка обаче не е най-страшната. Навярно Фани Попова-Мутафова не го е приела толкова трагично. Тя е смела жена, не хленчи и е готова да отговаря за деянията си. И самата понякога се учудва на това си качество.

....Аз - малката, слаба, страхлива жена, която не смее да отиде на зъболекар, понякога сама се учудвам на добростта, с която съм дарила опасностите, сякаш ми е правилно удоволствие да се премеря силите с тях и не мога да си обясня хладнокръвие, което ме обхваща при срещата с истинската заплаха. Сякаш друг човек се появява внезапно в мен и измества поета и мечтателя. Сигурно това „друго“ идва от Севлиевския род. Севлиевци са чловеци, както пише в един Цариградски вестник, някак събуденчески от всяка страна, като ги прегледах и от към търговията, и от към учението са любители... Те на грък владика нито милостията дават, нито грък му целуват и не искат нег да го видят..."

Ложото теърства предстои. На 19 март 1945 година Фани Попова-Мутафова е изправена пред Народния съд.

....Бях в Германия - отговаря тя на въпросите на съдиите - след миналата война и видях нейните страдания. Ние като народ, пострадал от Версайските договори също страдахме и имахме съчувствено отношение към Германия, към германската култура винаги съм имала благоприятно отношение. Политическия режим съм ценяла дотолкова, доколкото е имал благоприятно отношение към нашия народ..."

По-нататък обяснява, че прогерманската й ориентация се е дължала на... „понеже се разрешаваха общонационалните български интереси".

Да, сигурно това е истина. В „новия ред“ на Германия тя е виждала и подкрепила не националсоциалистическия рай, а страната, която ще помогне да се разреши веднъж завинаги Обединението на нацията, за което положила костите си не малко славни мъже, и което беше скръбено желание на целия ни народ още след Освобождението.

Обвиняват я и за дейността й в Европейския писателски съюз, като приемат „Клуба“, създаден у нас в тези години като негово подразделение с прогерманска насоченост.

ИЗ „НАКАЗАНИЕ БЕЗ ПРЕСТЪПЛЕНИЕ“

.....Той не беше прогермански - отговори тя - новият клуб за контакт и размяна на мисли между писателите от различни страни на Европа, бе определен да замести разтурения Пенклуб... Ние образувахме секция на Международния съюз и го нарекохме „Иван Вазов". ... Аз получих покана от Ханс Кароса. Преди да замина, говорих с председателя на нашия съюз - господин Чилингиров. Ходих в Министерството на просвещението, да се информирам мога ли да замина. Общо беше мнението, че всяка международна връзка е от полза за страната..."

След като се завърща в България от Ваймар започва да изпълнява възложената й задача - да събере сто и петдесет български писатели за членове на Европейския писателски съюз...

След много години Фани Попова-Мутафова ще сподели с Евгения Кюрнаева:Най-обидното е, че едни и същи хора, които ме клеветяха в немското посолство преди, сега ме клеветят в руското. А аз съм само българка и държа на това..."

Одобрени за членове на българската секция към Европейския писателски съюз са: Кирил Христов, Теодор Траянов, Димитър Шишманов, Павел Спасов, Николай Марангозов, Чавдар Мутафов, Илия Мусаков, Димитър Панталеев, Атанас Далчев, Димитър Талев и още трима преводачи.

В Народния съд я питат още: „каково е мнението й като писател историк за катастрофата на България".

....Ние бяхме излъгани - отговаря тя - от четиридесетте точки, които не бяха приложени към малките победени народи..."

Друг въпрос:Не стигнахте ли до извода, че пътят с Германия води до гибел?"

Отговор:Аз не съм участвала в заключаването на пактете и не нося вина за тях... Като писателка аз бях една съвест, едно сърце, което отстоява интересите на своя народ, според неговия пулс...

Присъдата е произнесена на четвърти април 1945 година. Съд в състав: Димитър Димитров (председател на Софийския областен съд), Веселин Георгиев (Андреев), Димитър Георгиев (общественик и журналист), я осъжда на седем години строг тъмничен затвор, лишаване от права за десет години и десет хиляди лева глоба. Заедно с нея са осъдени още деветдесет и осем души. От тях четиринадесет на смърт.

Четиридесет и седем години след това във вестник „Демокрация“ излиза публикация на Георги Тахов, който описва преживяванията на писателката в затвора.

....Остригана, с кърпа - за да прикрие женското си оскверняване - сред другите затворнички е и писателката Фани Попова-Мутафова". В началото е поставена в единична килия, после в обща с една психично болна, после пак в единична.

....Няколко години преди смъртта й - продължава Георги Тахов - я посетихме с литературния критик Борис Делчев. Жилището й тясно, наследено от баща й... На една страна портрета на Чавдар Мутафов, също минал през чистилището на Народния съд (когато я пускат от затвора, вижда некролога му пред входа). По другите стени картини и снимки, а в ъгъла венче от изсъхнали цветя. „Изплете ми го Чавдар на Витоша... Бяхме толкова млади..." За затвора разказваше с ужас:На всеки от трите етажа имаме по 120 килии във всяко крило. А на всяко крило по един нюзник. Във всеки от тях по една чешма... От потта или от страшните сънни сламенници миришеха на мухъл. Не ми даваха хартия и се опитвах да пиша върху пликовете на писмата, които получавах..."

Казахме си още няколко думи, но аз усещах, че е някъде далеч и само тълмо присъства в момента. Пръстите й, побелели от студ, продължаваха нетърпеливо да стискат молива и разбрах, че трябва да си тръгвам..."

На третия ден по обед в кърчмата влезе Марин Ахута, тридесетгодишно момче, което не беше много тамъдъ с акъла. „Кит... самоумен..." - измормоти той и сочеше някъде навън. В кърчмата стана тихо като в храм. Рибарите се опулиха и заозъртаха. „Какъв кит бе, Маринчо?" - благо попита

ФАНИ ПОПОВА-МУТАФОВА

В печата продължават да излизат публикации, насочени срещу нея.

...Висока нравствена цена плаща човек - даже и след смъртта си - когато се наема да служи на нечни интереси, или високо да прикляка пред властимесците - не мога да си обясня напълно и поведението на някои критици, които преди това възхваляваха историческите произведения на писателката, а само две-три години по-късно дамгосаха с нажежено перо същите произведения.

Ето например какво пише Цветан Минков, след като преди да я осъдят, публикувал не една и две утвърдителни рецензии:

....Фани Попова-Мутафова е най-талантливата представителка на този вид (фашистка, б.а.) историческа литература. Историческите й романи са парадна идеализация на царско-боярския феодализъм, без опит да се разкрият изострените социални противоречия и борби, особено при Асеновци. Тя засяга много битови подробности, предимно из живота на висшата класа, а представя народа като безлична маса, опиянена от величието на своите потисници и грабителци..."

Жертва на идейното му негодувание са и Емил Коралов - с, тук вече е попрекалял. Но пък има доблест да признае, че е талантлива.

Такива са били времената, ще каже някой. Времената са все някакви, зависи от нравствената съвест на твореца.

Фани Попова-Мутафова лежи в затвора две години. След излизането си не може да издава, не може да печата. Трудно си изкарва хляба - главно с преводи и редактиране, но не се оплаква и не проси милост.

Спомням си, трябва да е било 1959 година. Тогава работех в библиотеката на читалище „Бачо Киро“, на булевард „Христо Ботев“ № 1. Писателката живееше в същата кооперация. Един ден се отби да потърси някаква книга - вече не си спомням коя. Оказа се, че книгата е заета и не можахме да й услужим. След известно време върнаха търсената книга и аз побързах да й я занеса. Беше болна и лежеше на кревата, свила колене, с развърляни около нея листчета и нещо пишеше.

Подалох й книгата и се извиних, че идвам без да я предупредя. Тя ми се усмихна мило, благодари ми, но виждах, че е притеснена. Одеялото, което покриваше коленете й, беше доста поизтърканно, стаята беше студена, а тя изглеждаше посивяла и още повече смалена.

Казахме си още няколко думи, но аз усещах, че е някъде далеч и само тълмо присъства в момента. Пръстите й, побелели от студ, продължаваха нетърпеливо да стискат молива и разбрах, че трябва да си тръгвам..."

На третия ден по обед в кърчмата влезе Марин Ахута, тридесетгодишно момче, което не беше много тамъдъ с акъла. „Кит... самоумен..." - измормоти той и сочеше някъде навън. В кърчмата стана тихо като в храм. Рибарите се опулиха и заозъртаха. „Какъв кит бе, Маринчо?" - благо попита

Барбуна, уверен, че историята с Мобидик ще приключи още тук.

„Добре“ - каза Марин и тръгна към вратата. В този момент вратата се отвори и в рамката й се появи Йочев, целия омазан с кръв. „Трябва ми ремарке, голямо ремарке..." - изтръсн той и погледна зад себе си. Ако самият дявол с рога и копита бе се появил в този момент, нямаше да удиви повече рибарите. „Я сядай!" - викна му Барбуна. „Невено, едно шише „Финландия" - обрвна се той към барплота.

Разказът на Йочев бе накъсан - изреченията му завършваха с недомъгъвки. От време на време спираше и се замисляше, а очите му горяха. Рибарите разбраха, че Йочев не е на себе си и вижда неща, които те не могат да видят, но никой не посмя да го прекъсне...

„Сътми си изведнъж и почна да святака... и когато посегнах да хвана такава, Той дойде с голямата вълна... хванах куката и го праснах по гърбината... но съм се навел и паднах от палубата... и тогава Той зина с уста и... ме глътна до кръста... дорде се осесфери ме налага целия... извадих ножа и го разпорих отвътре... измуча като добитък... и се понесе напред... успях да го яхна и се хванах за плавника... колко време сме плавали така не помня... видях: голям като цистерна на Лукойл... и тогава ме хвана страх... не беше делфин..." Кит! Кашалот!" - Йочев млъкна. Всичко го знаеха и следваха с очи ръкомахането му. „Я, посмали, Манго..." - изхърка Барбуна.

Около полунощ времето рязко се влоши. От черните облаци се изси-па дъжд като из ведро и мъглини прорязваха зачервеното небе над бурното море. В рибарското селище никой не спеше и всеки си мислеше за Йочев и в морните глави изплуваха всякакви странични предположения. Вързаните песета лаеха като бесни, а вятърът им пригласяше и виеше на умряло...

На другия ден лодката на Йочев акомпирала сама в пясъка. Мачтата й стъпена, с едно оматано въже около нея...

От него ни кост, ни вест. Освен една скъсана дебела корда на вълника. Какво се бе случило никой не знаеше. Започнаха да гадаят. Някои смятаха, че Белия делфин след дълго и упорита борба е издържал Йочев в морето... Другия смятаха, че Йочев се е удавил, след като се е подхлъзнал, докато прибирал платнята в бурята. Накрая всички се прибраха по домовете си със свити сърца. Надеждата, макар и ефемерна, не ги бе напуснала...

На третия ден след Барбуна, приятел на Йочев, се сети в кърчмата, че Йочев му бил разказвал, че това не е обикновена риба, а библейска, същият онзи левнатан, който поред Черно море преди няколко хиляди години... Досега се криел в един подводен кратер, но сега, ожаднял за кръв, отново изплувал от дъното на морето и гонел човешка плътка... Рибарите гледаха Барбуна и клатеха глави, често им се случваше да слушат пиянските му брътвежи, но този път тръпки ги побиха. Някой се сети, че само Йочев се осмеляваше да излиза сам в морето на Илинден... На, сега го сполетяло това, но той сам си го търсел.

На третия ден по обед в кърчмата влезе Марин Ахута, тридесетгодишно момче, което не беше много тамъдъ с акъла. „Кит... самоумен..." - измормоти той и сочеше някъде навън. В кърчмата стана тихо като в храм. Рибарите се опулиха и заозъртаха. „Какъв кит бе, Маринчо?" - благо попита

Иван СУХИВАНОВ

Между рибарите отдавна се посеще слухът за огромнен бял делфин, който нощем къса мрежите, явява се само в неспокойни води и обръща лодки... Никой не знаеше дали това е истина, а този, който го беше виждал, вече не беше между живите...

А един рибар, Йочев, стигна дотам да твърди, че уж бялата риба проговаряла с човешки глас, и че това всъщност май е свирена русалка, която си откъщавала на хората за нейни си там неща... Йочев се заканваше, че ако срещне белия злодей, знае как да се справи с него, щото навремето баща му го научил как да примамва и шепне на рибите магични слова... какви точно само той си знаел.

Това си оставаха легенди, докато един ден лодката на Йочев не се прибра в рибарското селище. Денят се случи мъглин и мрачен, а поривите на вятъра вдигнаха голяма вълна привечер. Рибарите умуваха и се чудеха какво да правят. Решиха да изчакат, защото Йочев беше опитен рибар и вероятно беше решил да не се връща тая нощ.

Около полунощ времето рязко се влоши. От черните облаци се изси-па дъжд като из ведро и мъглини прорязваха зачервеното небе над бурното море. В рибарското селище никой не спеше и всеки си мислеше за Йочев и в морните глави изплуваха всякакви странични предположения. Вързаните песета лаеха като бесни, а вятърът им пригласяше и виеше на умряло...

На другия ден лодката на Йочев акомпирала сама в пясъка. Мачтата й стъпена, с едно оматано въже около нея...

От него ни кост, ни вест. Освен една скъсана дебела корда на вълника. Какво се бе случило никой не знаеше. Започнаха да гадаят. Някои смятаха, че Белия делфин след дълго и упорита борба е издържал Йочев в морето... Другия смятаха, че Йочев се е удавил, след като се е подхлъзнал, докато прибирал платнята в бурята. Накрая всички се прибраха по домовете си със свити сърца. Надеждата, макар и ефемерна, не ги бе напуснала...

На третия ден след Барбуна, приятел на Йочев, се сети в кърчмата, че Йочев му бил разказвал, че това не е обикновена риба, а библейска, същият онзи левнатан, който поред Черно море преди няколко хиляди години... Досега се криел в един подводен кратер, но сега, ожаднял за кръв, отново изплувал от дъното на морето и гонел човешка плътка... Рибарите гледаха Барбуна и клатеха глави, често им се случваше да слушат пиянските му брътвежи, но този път тръпки ги побиха. Някой се сети, че само Йочев се осмеляваше да излиза сам в морето на Илинден... На, сега го сполетяло това, но той сам си го търсел.

На третия ден по обед в кърчмата влезе Марин Ахута, тридесетгодишно момче, което не беше много тамъдъ с акъла. „Кит... самоумен..." - измормоти той и сочеше някъде навън. В кърчмата стана тихо като в храм. Рибарите се опулиха и заозъртаха. „Какъв кит бе, Маринчо?" - благо попита

Барбуна, уверен, че историята с Мобидик ще приключи още тук.

„Добре“ - каза Марин и тръгна към вратата. В този момент вратата се отвори и в рамката й се появи Йочев, целия омазан с кръв. „Трябва ми ремарке, голямо ремарке..." - изтръсн той и погледна зад себе си. Ако самият дявол с рога и копита бе се появил в този момент, нямаше да удиви повече рибарите. „Я сядай!" - викна му Барбуна. „Невено, едно шише „Финландия" - обрвна се той към барплота.

Разказът на Йочев бе накъсан - изреченията му завършваха с недомъгъвки. От време на време спираше и се замисляше, а очите му горяха. Рибарите разбраха, че Йочев не е на себе си и вижда неща, които те не могат да видят, но никой не посмя да го прекъсне...

„Сътми си изведнъж и почна да святака... и когато посегнах да хвана такава, Той дойде с голямата вълна... хванах куката и го праснах по гърбината... но съм се навел и паднах от палубата... и тогава Той зина с уста и... ме глътна до кръста... дорде се осесфери ме налага целия... извадих ножа и го разпорих отвътре... измуча като добитък... и се понесе напред... успях да го яхна и се хванах за плавника... колко време сме плавали така не помня... видях: голям като цистерна на Лукойл... и тогава ме хвана страх... не беше делфин..." Кит! Кашалот!" - Йочев млъкна. Всичко го знаеха и следваха с очи ръкомахането му. „Я, посмали, Манго..." - изхърка Барбуна.

Около полунощ времето рязко се влоши. От черните облаци се изси-па дъжд като из ведро и мъглини прорязваха зачервеното небе над бурното море. В рибарското селище никой не спеше и всеки си мислеше за Йочев и в морните глави изплуваха всякакви странични предположения. Вързаните песета лаеха като бесни, а вятърът им пригласяше и виеше на умряло...

На другия ден лодката на Йочев акомпирала сама в пясъка. Мачтата й стъпена, с едно оматано въже около нея...

От него ни кост, ни вест. Освен една скъсана дебела корда на вълника. Какво се бе случило никой не знаеше. Започнаха да гадаят. Някои смятаха, че Белия делфин след дълго и упорита борба е издържал Йочев в морето... Другия смятаха, че Йочев се е удавил, след като се е подхлъзнал, докато прибирал платнята в бурята. Накрая всички се прибраха по домовете си със свити сърца. Надеждата, макар и ефемерна, не ги бе напуснала...

На третия ден след Барбуна, приятел на Йочев, се сети в кърчмата, че Йочев му бил разказвал, че това не е обикновена риба, а библейска, същият онзи левнатан, който поред Черно море преди няколко хиляди години... Досега се криел в един подводен кратер, но сега, ожаднял за кръв, отново изплувал от дъното на морето и гонел човешка плътка... Рибарите гледаха Барбуна и клатеха глави, често им се случваше да слушат пиянските му брътвежи, но този път тръпки ги побиха. Някой се сети, че само Йочев се осмеляваше да излиза сам в морето на Илинден... На, сега го сполетяло това, но той сам си го търсел.

На третия ден по обед в кърчмата влезе Марин Ахута, тридесетгодишно момче, което не беше много тамъдъ с акъла. „Кит... самоумен..." - измормоти той и сочеше някъде навън. В кърчмата стана тихо като в храм. Рибарите се опулиха и заозъртаха. „Какъв кит бе, Маринчо?" - благо попита

Барбуна, уверен, че историята с Мобидик ще приключи още тук.

„Добре“ - каза Марин и тръгна към вратата. В този момент вратата се отвори и в рамката й се появи Йочев, целия омазан с кръв. „Трябва ми ремарке, голямо ремарке..." - изтръсн той и погледна зад себе си. Ако самият дявол с рога и копита бе се появил в този момент, нямаше да удиви повече рибарите. „Я сядай!" - викна му Барбуна. „Невено, едно шише „Финландия" - обрвна се той към барплота.

Разказът на Йочев бе накъсан - изреченията му завършваха с недомъгъвки. От време на време спираше и се замисляше, а очите му горяха. Рибарите разбраха, че Йочев не е на себе си и вижда неща, които те не могат да видят, но никой не посмя да го прекъсне...

„Сътми си изведнъж и почна да святака... и когато посегнах да хвана такава, Той дойде с голямата вълна... хванах куката и го праснах по гърбината... но съм се навел и паднах от палубата... и тогава Той зина с уста и... ме глътна до кръста... дорде се осесфери ме налага целия... извадих ножа и го разпорих отвътре... измуча като добитък... и се понесе напред... успях да го яхна и се хванах за плавника... колко време сме плавали така не помня... видях: голям като цистерна на Лукойл... и тогава ме хвана страх... не беше делфин..." Кит! Кашалот!" - Йочев млъкна. Всичко го знаеха и следваха с очи ръкомахането му. „Я, посмали, Манго..." - изхърка Барбуна.

Б Е Л И Я Т

сервитьорката Невена. „Бял... като лед“ - отвърна Марин. „Сънувал си го, няма китове в Черно море..." - изправи се авторитетно Барбуна. Физиономията на Маринчо се изкриви от обиди: „Видях го... бай Янаки... забит в пясъка... самоумен..." А корема му разпран: „Заведи ни тогава“ - промърмори Барбуна, уверен, че историята с Мобидик ще приключи още тук.

„Добре“ - каза Марин и тръгна към вратата. В този момент вратата се отвори и в рамката й се появи Йочев, целия омазан с кръв. „Трябва ми ремарке, голямо ремарке..." - изтръсн той и погледна зад себе си. Ако самият дявол с рога и копита бе се появил в този момент, нямаше да удиви повече рибарите. „Я сядай!" - викна му Барбуна. „Невено, едно шише „Финландия" - обрвна се той към барплота.

Разказът на Йочев бе накъсан - изреченията му завършваха с недомъгъвки. От време на време спираше и се замисляше, а очите му горяха. Рибарите разбраха, че Йочев не е на себе си и вижда неща, които те не могат да видят, но никой не посмя да го прекъсне...

„Сътми си изведнъж и почна да святака... и когато посегнах да хвана такава, Той дойде с голямата вълна... хванах куката и го праснах по гърбината... но съм се навел и паднах от палубата... и тогава Той зина с уста и... ме глътна до кръста... дорде се осесфери ме налага целия... извадих ножа и го разпорих отвътре... измуча като добитък... и се понесе напред... успях да го яхна и се хванах за плавника... колко време сме плавали така не помня... видях: голям като цистерна на Лукойл... и тогава ме хвана страх... не беше делфин..." Кит! Кашалот!" - Йочев млъкна. Всичко го знаеха и следваха с очи ръкомахането му. „Я, посмали, Манго..." - изхърка Барбуна.

Около полунощ времето рязко се влоши. От черните облаци се изси-па дъжд като из ведро и мъглини прорязваха зачервеното небе над бурното море. В рибарското селище никой не спеше и всеки си мислеше за Йочев и в морните глави изплуваха всякакви странични предположения. Вързаните песета лаеха като бесни, а вятърът им пригласяше и виеше на умряло...

На другия ден лодката на Йочев акомпирала сама в пясъка. Мачтата й стъпена, с едно оматано въже около нея...

От него ни кост, ни вест. Освен

Христос Армандо ГЕЗОС

Седя с отворен плик в ръце. Гледам медицинските резултата и се опитвам да си припомня кога за пръв път баща ми издиха обичайния мастит облак дим в лицето ми. Като че ли още не бях навършил пет години. Хапвах с детска наслада парче лимонов пай, който беше направила майка, а той седеше там до нас, като един вечен и застаряващ Прометей с пламъка, упорито забит между пожълтелите му пръсти. Това е първата картина, в която си го спомням. Преминал съм вече петдесетте, с очила, плешива глава и корем, осеян с безброй бучки от мазнини, които плуват в кръвта ми като угоени голи охлюви. При това са толкова много, че се чудя как не запушват артериите ми, а кръвта се събере и намери излаз през порите на кожата ми, като през цвъртящи гейзери... пссссъ. Да, това беше наистина първият образ, който изплува в съзнанието ми. Но повече от сигурно е, че много по-рано баща ми въобще не го беше грижа за нас, близките му, принадлежащи към категорията от хора, на които димът не допаднаше, не харесваше или просто не го понасяха – дори и ако тези близки бяха беззъби деца, нерешили още дали млякото им харесва с или без какао.

Пушенето беше единствената му страст. Храната за баща ми беше неизбежна биологична потребност и причина да се оплаква от майка ми, когато нямаше нищо сготвено у дома. По този начин той попаднаше отново в центъра на вниманието, както бебето, което плаче, за да го насучат. Не се докосваше до алкохола, с хазартни игри не се занимаваше. За щастие не беше майка ми, голям проблем за времето си. Затова пък пушенето беше единствената му връзка с мизерния микрокосмос на забавленията му, а димът около него се увеличаваше и придобиваше формата на солидна сива стена, която го изолираше от другите или по-точно го изолираше още повече, защото баща ми винаги е бил самотен човек. Помня как седеше в неговия си ъгъл, далеч от всички, без да говори и без да се смее, а цигарата се движеше напред-назад от устата към пръстите му като факла. Цигарата сякаш заменяше всяко дължително социално общуване, нещо, което на свой ред би го депресирило или изнервило, но пък му измъкваше всяка капка енергия, която би могла да бъде насочена към мен или жена му.

Той заспиваше, където свареше, на стола или на походното легло, или пък на дивана. Главата му падаше назад към гърба. Оставяхме го за минута да се поуспокои, но той направо разтърсваше света с хъркането си. Беше много нервен човек, който се забавляваше единствено чрез спането. Макар и да не се изморяваше от нищо, събуждаше се само за ядене. Ядеше, мърмореше, а след това отново заспиваше. Сега, като

седя тук в чакалнята, си спомням, че баща ми правеше всичко с цигара в ръка. Така че всяко негово движение макар и рядко, беше демонстрация на саможивата му неподвижност, а всяко негово продължително мълчание и безразличие към нас взимаше форма на болезнено отсъствие в сивото платно на Лима.

Помня, бях още в началното училище. Когато стаята се изпълнеше със задушаващ гъст дим, ако не можех да отида в друга стая, се отивах да завъртя главата си като перископ в такава посока, че да бъде извън това отровно море. Поемах си дълбоко дъх и след това се връщах към дъното на същото море или пък вдигах блузата си над носа, така че да мога да дишам през нея. По такъв начин въздухът се филтрираше и не вонеше толкова ужасно. Прибягвах до това алтернативно решение твърде рядко, тъй като тогава ме беше още срам да изразявам явно недоволството си. Това беше и причината никога да не изявявам претенции и да не искам категорично от баща ми да загаси цигарата си. Пък и какво ли би могло да направи едно малко дете?

В юношеските си години започнах да оказвам буйна съпротива, виках, че не мога да издържам повече и че се задушавам, а той ми отговаряше, като размахваше ръце и разпръсваше пепел и дим из стаята: „Е, какво да правя, да не пуша тогава, защото ти не можеш...“ Мама мърмореше, че ни е усмърдил, а той си знаеше неговото, дори не помръдваше. Само бръчките около очите му и раните от чесане по темето, както и упоритостта, загнездила се в главата му, нарастваха. Рядко ми говореше за каквото и да било – за нещо незначително или за нещо по-важно. Подминаваше без благопожелания празниците и не ми купуваше никакъв подарък, тъй като вечно няхаме пари. Изпитвах болка, когато го виждах всеки ден да вади от джоба си петдесетачки, за да си купи онзи квадратен пакет, с който поддържаше онова равномерно – излизашо от устата му хъркане – през всички тези години като рева на зловец и умиращ звяр. Около три-четири часа сутринта го чувах как си дереше гърлото, което с течение на годините нарастваше интензивно.

По-късно, вече в университета, за известно време успях да избегна проклетата димна завеса, но скоро след това започнах да ходя по места, които намразих – с надута музика и претъпкани с хора. Ходех там, за да се запозная с някое момиче и да се харесам на новите си приятели, които ме смятаха за

ПОДАРЪКЪТ

смотаняк, понеже не пиех и не пуших. Те направо оцъкляха очи, когато им кажех, че никога не съм държал в ръцете си цигара. Докато ходех по тези места, в началото закривах носа си с блузата, по стар навик, за да филтрирам някак си въздуха, който дишах, но пак трудно се издържаше. Оставях с тях, защото до голяма степен исках те да ме харесват, та дори не ме беше грижа за факта, че щом се върнех при зори у дома, щях да плача, докато заспя. Този отчаян опит естествено не доведе до никакъв резултат. Моите приятели продължаваха да ме смятат за смотаняк, дори сноб и лека-полека ме отхвърлиха и дори ме прогониха от града с необичаен вид прокуда. Това се случи, когато една вечер отидохме в най-модното заведение в града, където не можеш да видиш и на метър от носа си, а за да се промъкнеш между хората, трябваше да прилепиш ръцете си до тялото. Дори и сега не знам защо? Може би защото вентилацията се беше повредила или там нямаше друг непушач освен мен, или просто не издържах повече да се преструвам. Започнах да треперя, да се потя и да се блъскам в тълпата. Излязох от заведението много трудно и с прогизнала риза. Повървах няколко метра, а след

егоизмът и безразличието. И тази пълна отдаденост на себе си и на цигарите, тази безпрекословна вяност към тях, и начина, по който те изгаряха бавно и немолимо парчета от тялото му. Понякога го гледах да стои кротък, неподвижен и усмихнат и си мислех, защо винаги не е такъв? Веднъж след поредния скандал с майка, той ми донесе в леглото чаша пресен сок. Изглеждаше като малко дете, което прави опит да се помири с теб по най-простия и наивен начин. Казах си, защо ли не е винаги такъв? Страхувах се да не стана като него, да не заприличам на него. Това беше страх, който идваше и си отиваше, и все още не знам, дали съм го преодолял. Просто се надявам да успея да се преборя с него, във времето, което ми остава.

Мисля, че го обичах, въпреки всички тези мисли и вълнения, въпреки променливите емоции, които извикваше у мен, въпреки неизбежните последици, които неговото държание остави в моята личност и въпреки психологическите усложнения, които все още нося, макар и привидно смекчени. Все още вярвам, че го обичам, и все още не мога да го обвиня в нищо, въпреки че лекарят ми каза, че не е сигурен, дали за развитието на рака в организма ми не е

допринесъл и прекомерният пасивен прием на тютюнев дим, особено в ранната детска възраст. Възможно било ракът да е предизвикан и от това обстоятелство. Аз правех необходимото през всичките тези години. Хранех се здравословно, играех футбол два пъти седмично, ограничавах доколкото можех стреса. Да, старях се, но в крайна сметка никога не се знае, откъде може да дойде злото. Добре казват хората: никога не се знае. Може дори да не си минал край сервиз за ремонт на автомобили и върху ризата ти внезапно да се появи бензиново леке. Може да не си докосвал никога цигара, а белият ти дроб да бъде унищожен от рака. Нека бъде така, не обвинявам баща си, може би дори нямам право – както вече казах, не е ясна причината. Така или иначе, чувствам вътрешна радост, сега усещам едно парче от баща ми да нараства в мен. Това е отпечатък от него, толкова релефен и представителен, сякаш го е гравирал сам, с

умели движения. Мисля, че това е единственото нещо, което ми е давал толкова щедро и решително и това за първи път ме сближи донякъде с него. Може би изтръпването от травмата, или пък прекалено монотонните бели стени и тази кисела миризма на чиста болница ме правят толкова хладнокръвен. Знам обаче, че когато се прибера вкъщи, когато видя жена си и я прегърна, когато помириша косата ѝ, и почувствам докосването на рамото ѝ по бузата ми, ще изпусна плика с медицинските резултати от ръцете си и ще заплача. Тогава ще прегърна малкия си син и ще го попитам: какъв подарък иска за рождения си ден.

Превод от гръцки:
Румяна Михова-Куцумбу

Худ. Валентин ДОНЧЕВСКИ, Мираж по Екзюпери

това настъпи пълен мрак. Единственото нещо, което си спомням, е, че се събудих в болнично легло.

Баща ми беше на осемдесет години, когато почина от инфаркт. Бях в чужбина по работа и се върнах незабавно за погребението, вземайки няколко дни отпуск. Плаках, разбира се, но това беше по-скоро рефлекс – нещо, което тялото ми просто чувстваше, че трябва да направи, едно подтиснато ридание, едва доловимо, придружено от малка въздишка на облекчение, за една секунда само, в продължение на една микросекунда. Не, не беше лош човек. Най-голямото му престъпление бяха